

**LES DONES
EN EL MERCAT DE TREBALL A CATALUNYA
SITUACIÓ I PROPOSTES SINDICALS**

8 DE MARÇ DE 2008

Secretaria de la dona

Secretaria de la dona

ÍNDEX

Introducció	7
Activitat, ocupació i atur	8
Durada de l'atur i gènere	9
La segregació ocupacional	12
La temporalitat de les dones	14
Discriminació retributiva	15
Salut i gènere	16
- Condicions de treball	16
- Risc durant l'embaràs i la lactància	17
Infraestructures d'atenció social	18
La mobilitat com a factor de discriminació envers les dones	20
Dones i immigració	23
Les dones joves	24
Violència contra les dones	27
- L'assetjament sexual	27
- Altres violències	27
- Denúncies per situacions de violència contra les dones	28
- Dones mortes a Catalunya per violència masclista	28
Renda de la llar	29
PROPOSTES SINDICALS	32

ÍNDEX TAULES

- Taula 1. Activitat i taxa d'activitat. Catalunya. Pobl. 16-64 anys**
- Taula 2. Ocupació i taxa d'ocupació. Catalunya. Pobl. 16-64 anys**
- Taula 3. Atur i taxa d'atur. Catalunya. Pobl. 16-64 anys**
- Taula 4. Antiguitat en la situació d'atur. Dades absolutes. Catalunya**
- Taula 5. Antiguitat en la situació d'atur. Dades percentuals. Catalunya**
- Taula 6. Ocupació per nivell de formació finalitzat. Catalunya**
- Taula 7. Taxa d'ocupació per nivells d'estudis i sexes. Catalunya**
- Taula 8. Població ocupada assalariada per branques d'activitat**
- Taula 9. Taxa de temporalitat. Catalunya. Pobl. 16-64 anys**
- Taula 10. Població ocupada assalariada per tipus de contracte. Catalunya**
- Taula 11. Taxa de parcialitat. Catalunya**
- Taula 12. Taxa de salaris bruts mensuals. Catalunya**
- Taula 13. Patologia relacionada amb el treball notificada a Catalunya a 2004**
- Taula 14. Prestacions de risc durant l'embaràs**
- Taula 15. Prestacions de risc durant la lactància**
- Taula 16. Persona encarregada de la cura de les persones grans, malaltes o amb discapacitats. Catalunya**
- Taula 17. Persona encarregada dels nens i/o nenes menors de 10 anys Catalunya. Població de 16 anys i més que viu en llars amb nens i/o nenes menors de 10 anys**
- Taula 18. Permisos de maternitat**
- Taula 19. Localització del lloc de treball per sexe**
- Taula 20. Mitjà de transport habitual per anar i tornar de la feina per gènere**
- Taula 21. Immigració i règims de la Seguretat Social (2006)**
- Taula 22. Tipus de contractació de joves de 16 a 29 anys a Catalunya**
- Taula 23. Tipus de contractes en el sector públic de joves de 16 a 29 anys a Catalunya**
- Taula 24. Tipus de contractes en el sector privat de joves de 16 a 29 anys a Catalunya**
- Taula 25. Formació de joves de 20 a 24 anys que almenys hagin finalitzat la segona etapa de l'educació secundària. Catalunya**
- Taula 26. Coeficient d'atur juvenil. De 15 a 24 anys. Catalunya**
- Taula 27. Assetjament sexual a Espanya**

Secretaria de la dona

Taula 28. Llars segons el tipus de prestacions socials que reben segons el sexe i l'edat de la persona de referència

Taula 29. Taxa de risc a la pobresa segons el sexe i l'edat

ÍNDEX GRÀFIQUES

Gràfic 1. Antiguitat en la situació d'atur. Dades Percentuals. Catalunya

Gràfic 2. Persones que tenen cura de la gent gran dependent, desagregades per sexe

Gràfic 3. Localització del lloc de treball per sexe

Gràfic 4. Mitjà de transport habitual per anar i tornar de la feina per gènere

Gràfic 5. Ocupació de joves de 16 a 29 anys. Sectors de la producció. Catalunya

Gràfic 6. Denúncies de violències contra les dones

Gràfic 7. Dones mortes per violència masclista

Gràfic 8. Mitjana neta anual per persona i segons el sexe i l'edat de la persona de referència

Gràfic 9. Evolució del risc a la pobresa segons l'edat i el sexe

LES DONES

EN EL MERCAT DE TREBALL A CATALUNYA

SITUACIÓ I PROPOSTES SINDICALS

Introducció

El 8 de Març és una bona ocasió per donar a conèixer la situació, encara de discriminació, que pateixen les dones catalanes en el mercat de treball en relació amb els homes, tal com demostren tots els indicadors analitzats.

El mercat de treball català presenta una situació de tracte desigual i desfavorable a les dones respecte dels homes. Així queda clarament reflectit en la comparació de les diferents situacions, posicions i condicions de treball de cada un dels sexes al conjunt del territori català.

La societat s'ha estructurat a partir del binomi indissoluble treball productiu-treball reproductiu, tot i que mai s'explicita i es comptabilitza aquesta segona part, ni s'ha incorporat aquesta realitat a l'organització de treball, que la dona per suposada però no la reconeix. La incorporació de la dona en el mercat laboral assalariat no ha anat acompanyada d'un repartiment de les tasques domèstiques dins de la família, ni de la creació d'alternatives socials per a la cura de les persones depenents, per la qual cosa continua sent una responsabilitat gairebé en exclusiva de les dones. Aquesta és una de les causes centrals que configura la segregació laboral.

Per tant, malgrat que la incorporació de les dones al mercat laboral de Catalunya ha anat creixent en els darrers anys, aquesta no s'ha fet en condicions d'igualtat, sinó que s'ha generat un mercat laboral clarament segregat en raó de sexe. Les situacions de desigualtat es reflecteixen en tots els àmbits de la vida laboral: salaris, categories, sectors d'ocupació, manca de promoció... I l'evolució actual del nostre mercat no ofereix gaires perspectives d'un canvi sensible, de manera que caldrà introduir mesures d'actuació per tal de reduir les discriminacions de gènere.

La segregació laboral es concreta en la concentració de les dones en uns determinats sectors, tot el contrari que els homes que tenen una distribució més homogènia, amb una presència en tots els sectors de l'ocupació i amb uns nivells de forta monopolització d'aquesta ocupació en determinats sectors.

Activitat, Ocupació i Atur

Els darrers 4 anys la taxa de l'activitat ha augmentat poc. Si bé la de les dones ha crescut lleugerament més que la dels homes, segueix havent-hi un diferencial de 19,3 punts (taula 1).

Si ens fixem en l'evolució en l'ocupació observarem que hi ha un creixement de 2,5 punts els homes i un 4,4 les dones. El diferencial, però és de 19,9 punts (taula 2).

Aquests indicadors ens diuen que les dones estan disposades a entrar al mercat del treball, i a no abandonar-lo, i, en tot cas, és el mercat de treball el que no permet l'accés de les dones, tal com veurem més endavant.

Taula 1. Activitat i taxa d'activitat. Catalunya. Pobl. 16-64 anys

		Homes	Dones
2004	Absoluts	1.970.980	1.476.377
	Taxa d'activitat	85,77%	65,51%
2005	Absoluts	2.033.204	1.480.350
	Taxa d'activitat	86,30%	64,38%
2006	Absoluts	2.081.252	1.557.556
	Taxa d'activitat	86,32%	66,53%
2007	Absoluts	2.144.371	1.613.191
	Taxa d'activitat	86,83%	67,51%

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'EPA, INE. 3r trimestre 2007

Taula 2. Ocupació i taxa d'ocupació. Catalunya. Pobl. 16-64 anys

		Homes	Dones
2004	Absoluts	1.822.951	1.296.997
	Taxa d'ocupació	79,32%	57,55%
2005	Absoluts	1.916.546	1.381.032
	Taxa d'ocupació	81,35%	60,06%
2006	Absoluts	1.980.170	1.429.574
	Taxa d'ocupació	82,13%	61,06%
2007	Absoluts	2.021.705	1.480.174
	Taxa d'ocupació	81,87%	61,94%

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'EPA, INE. 3r trimestre 2007

Una atenció especial es mereix l'atur, que durant aquests darrers anys ha mantingut quasi el mateix diferencial entre homes i dones. En valors absoluts, encara que l'activitat i l'ocupació de les dones sigui inferior a les dels homes, l'atur femení és superior (taula 3). Cal tenir en compte que el descens acusat durant el 2005 es deu no tant a una baixada real del nombre absolut d'aturades com a un canvi metodològic en la EPA.

Taula 3. Atur i taxa d'atur. Catalunya. Pobl. 16-64 anys

		Homes	Dones
2004	Absoluts	148.029	179.380
	Taxa d'atur	7,51%	12,15%
2005	Absoluts	116.658	99.318
	Taxa d'atur	5,74%	6,71%
2006	Absoluts	101.082	127.982
	Taxa d'atur	4,86%	8,22%
2007	Absoluts	122.666	133.017
	Taxa d'atur	5,72%	8,25%

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'EPA, INE. 3r trimestre 2007

Durada de l'atur i gènere

En aquesta part de l'anàlisi, volem fixar-nos en el temps que homes i dones, comparativament, estan en aquesta situació.

Mostrarem les dades desagregades per sexe, amb l'objectiu de veure si hi ha una correlació entre el gènere i el temps que ens passem a l'atur. Vegem les dades del tercer trimestre de 2007 (taula 4):

Taula 4. Antiguitat en la situació d'atur. Dades absolutes. Catalunya. Pobl. 16-64 anys

	Menys de 6 mesos	De 6 mesos a 12 mesos	Més de 12 mesos
Homes	59.736	23.566	28.882
Dones	56.436	21.986	39.781

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'EPA, INE. 3r trimestre 2007. No s'inclouen les persones aturades que cerquen la primera feina

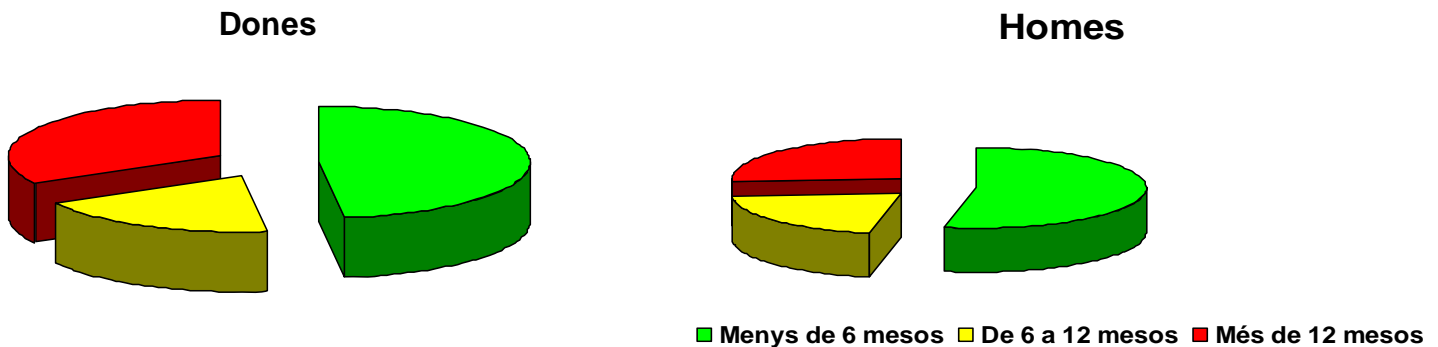
Si aquestes dades les mostrem en percentatge segons cada sexe, obtenim la taula següent per al tercer trimestre de 2007 (taula 5):

Taula 5. Antiguitat en la situació d'atur. Dades percentuals. Catalunya. Pobl. 16-64 anys

	Menys de 6 mesos	De 6 mesos a 12 mesos	Més de 12 mesos
Homes	53%	21%	26%
Dones	48%	19%	33%

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'EPA, INE. 3r trimestre 2007

Gràfic 1. Antiguitat en la situació d'atur. Dades percentuals. Catalunya. Pobl. 16-64 anys

Observem com continua havent-hi diferències remarcables entre gèneres. Així, doncs, podem afirmar que hi ha una relació directa entre la durada de la situació d'atur i el gènere.

L'ocupació de les dones

El nivell de formació de les dones té una relació directa amb la seva ocupació: com més formació tenen, major és el nombre d'ocupades. L'any 2007, un 36,49% de les dones ocupades han cursat estudis superiors; és aquí on hi ha un diferencial menor en nombres absoluts respecte dels homes (taula 6).

Una menció especial mereix el fet demostrable que, segons fonts universitàries, les dones assoleixen un major nivell de formació que els homes. Les dones sense estudis o amb estudis primaris tan sols representen un 14,39% de les dones ocupades l'any 2007 (taula 7).

En canvi, els homes s'ocupen d'una forma més homogènia, independentment del nivell de formació, sobretot els que tenen una educació secundària de 1a etapa, en concret els que estudien cicles formatius.

Taula 6. Ocupació per nivell de formació finalitzat. Catalunya. Pobl. 16-64 anys

	Homes	Dones	Total
Analfabets i educació primària	388.805	213.119	601.924
Educació secundària 1a etapa	544.662	328.566	873.228
Educació secundària 2a etapa	509.923	398.271	908.194
Estudis superiors	578.316	540.218	1.118.534

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'EPA, INE. 3r trimestre 2007

Això no vol dir que les dones ocupin els llocs de treball més qualificats, sinó a l'inrevés, que hi ha més exigències de formació per contractar una dona i, al mateix temps, hi ha una forta segregació del col·lectiu femení.

Taula 7. Percentatges de cada nivell d'estudis per sexes. Catalunya. Pobl. 16-64 anys

	Homes	Dones
Analfabets i educació primària	19,23%	14,39%
Educació secundària 1a etapa	26,94%	22,19%
Educació secundària 2a etapa	25,22%	26,90%
Estudis superiors	28,60%	36,49%

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'EPA, INE. 3r trimestre 2007

La segregació ocupacional

La segregació ocupacional es concentra en uns determinats sectors econòmics, especialment en el sector serveis, i en unes categories laborals i oficis determinats. És el que s'anomena la doble segregació: horitzontal i vertical. Es mantenen branques d'activitat per a l'un i l'altre sexe, sectors hegemònicament masculins o femenins, i qualificacions específicament femenines o típicament masculines, que s'acompanyen, a més, de diferents valoracions socials i econòmiques d'unes i altres feines. Aquesta concentració configura una situació amb greus conseqüències laborals i una dificultat de desenvolupament de la carrera professional per a les dones.

La presència de les dones se situa precisament en aquells sectors més vinculats a la "reproducció social", és a dir, en aquelles activitats que proporcionen a la societat els mecanismes per garantir-ne la supervivència col·lectiva com a entitat social i cultural: sanitat, ensenyament, serveis socials i personals, etc. Aquestes activitats que són un reflex de les activitats que les dones han desenvolupat tradicionalment a les llars (l'educació dels fills, l'atenció als malalts i als familiars de més edat i, en general, les tasques domèstiques habituals). És a dir, la segregació laboral de les dones es manifesta en la mesura que el mercat de treball sembla orientar l'activitat de les dones respecte a aquelles tasques més fàcilment assimilables a les que tradicionalment els han estat assignades (així, no ens ha de sorprendre tampoc la seva presència més acusada en els serveis de neteja, serveis domèstics, i en l'hostaleria, i que els sectors industrials amb major presència de dones siguin precisament la confecció i el tèxtil).

Els homes, a diferència de les dones, estan distribuïts de manera més relativament homogènia en el conjunt de tots els sectors de la producció, i monopolitzen determinats sectors com el transport i la construcció (taula 8).

Taula 8. Població ocupada assalariada per branques d'activitat. Pobl. 16-64 anys ¹

	Homes	Dones	Total
Activitats associatives	2.483	8.500	10.983
Activitats auxiliars a la intermediació financera	2.246	4.849	7.095
Activitats diverses de serveis personals	3.672	19.749	23.421
Activitats immobiliàries	6.855	11.643	18.498
Activitats recreatives, culturals, esportives	29.318	23.714	53.032
Activitats sanejament públic	9.820	2.754	12.574
Activitats sanitàries i veterinàries; serveis socials	48.972	161.114	210.086
Activitats annexes als transports; agències de viatges	41.220	20.963	62.183
Activitats informàtiques	33.968	9.179	43.147
Administració pública, defensa i seguretat social obligatòria	68.429	57.698	126.127
Agricultura, ramaderia, caça i serveis relacionats	28.241	2.913	31.154
Altres material de transport	4.193	372	4.565
Altres activitats empresarials	85.029	139.967	224.996

¹ Les estimacions per sota dels 6.000 casos no són fiables a efectes estadístics. No obstant, la informació del quadre recull la situació de la majoria de les persones assalariades a Catalunya.

Altres productes minerals no metàl·lics	32.119	6.725	38.844
Assegurances i plans de pensions	9.212	13.768	22.980
Captació, depuració i distribució d'aigua	3.645	1.949	5.594
Cautxú i matèries plàstiques	14.861	8.772	23.633
Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç	59.956	36.596	96.552
Comerç al detall	65.798	177.838	243.636
Confecció i pelleteria	5.373	7.952	13.325
Construcció	317.842	23.548	341.390
Coqueries, refinament de petroli	1.740	411	2.151
Correus i telecomunicacions	22.730	13.071	35.801
Cuir, marroquineria i sabateria	3.070	1.278	4.348
Edició, arts gràfiques	29.451	14.779	44.230
Educació	44.767	118.873	163.640
Extr. minerals no metàl·lics ni energètics	3.701	740	4.441
Fusta i suro	6.073	1.176	7.249
Hostaleria	87.315	102.312	189.627
Indus. química	49.512	31.956	81.468
Indús. tèxtil	15.686	16.329	32.015
Instr. mèdic-quirúrgics, de precisió, òptica i rellotgeria	5.100	2.657	7.757
Intermediació financera	28.755	25.966	54.721
Investigació i desenvolupament	3.875	2.262	6.137
Llars que ocupen personal domèstic	7.415	115.766	123.181
Lloguer de maquinària i equipament	1.598	655	2.253
Maquinària i equipament mecànic	62.649	10.107	72.756
Maquinària i material elèctric	18.188	9.047	27.235
Màquines d'oficina i equips informàtics	979	1.616	2.595
Material electrònic, ràdio, tv	7.717	6.381	14.098
Metal·lúrgia	16.758	920	17.678
Mobles i altres indús. manufactureres	21.318	8.613	29.931
Paper	7.608	3.179	10.787
Pesca, aqüicultura i serveis relacionats	1.585	0	1.585
Pro. I distr. d'energia elèctrica, gas, vapor i aigua calenta	11.004	3.872	14.876
Productes alimenticis i begudes	66.225	26.526	92.751
Productes metàl·lics, excepte maquinària i equipament	43.000	8.358	51.358
Reciclatge	3.249	189	3.438
Silvicultura, exp. forestal i serveis relacionats	3.279	417	3.696
Transport aeri i espacial	4.350	2.469	6.819
Transport marítim i de cabotatge	1.312	0	1.312
Transport terrestre i per canonada	67.558	7.798	75.356
Vehicles de motor, remolcs i semiremolcs	59.240	14.112	73.352
Venda, manteniment i reparació. de vehicles de motor i venda de combustible	39.833	16.231	56.064
Total	1.619.892	1.308.629	2.928.521

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'EPA, INE

La temporalitat de les dones

La temporalitat de les dones en aquests darrers anys s'ha anat reduint d'una forma més progressiva que la dels homes; tot i així podem veure que encara hi ha un diferència de 1,17 punts.

Taula 9. Taxa de temporalitat. Catalunya. Pobl. 16-64 anys

	Homes	Dones
2004	23,84%	26,25%
2005	23,91%	28,63%
2006	25,92%	28,39%
2007	23,33%	24,50%

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'EPA, INE. 3r trimestre 2007

A més, la contractació a temps parcial continua essent femenina. Un 22% de les dones ocupades treballen a temps parcial, davant del 4% dels homes.

Taula 10. Població ocupada assalariada per tipus de contracte. Catalunya. Pobl. 16-64 anys

	Homes	Dones	Total
Contracte indefinit	1.242.032	988.040	2.230.072
Contracte temporal	377.859	320.591	698.450
Població assalariada	1.619.891	1.308.631	2.928.522

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'EPA, INE. 3r trimestre 2007

Taula 11. Taxa de parcialitat. Catalunya

Taxa de parcialitat (ocupats T. parcial / total ocupats)	11,15%
Homes	3,67%
Dones	21,36%

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'EPA, INE. 3r trimestre 2007

Discriminació retributiva

La discriminació retributiva per raó de sexe es troba vinculada intrínsecament al valor desigual que s'adjudica a les feines realitzades per homes i per dones, al fenomen de la segregació ocupacional, i a les dificultats que troben les dones per a promocionar.

Segons l'Institut Nacional d'Estadística, en la seva enquesta de condicions de vida 2006 mostra com pràcticament en totes els comunitats autònomes el salari mitjà de les dones va ser entre un 20% i un 30% inferior al salari mitjà dels homes.

Taula 12. Taxa de salaris bruts mensuals. Catalunya

	Total	Homes	Dones
Catalunya	108,8	123,8	89,6
Espanya	100	111,4	83,9

Font: Encuesta de condiciones de vida 2006. INE

No podem oblidar que les dades que s'ofereixen corresponen exclusivament a la població assalariada per compte aliè i que s'està deixant fora altres persones treballadores. Som conscients que si prenem com referència l'Enquesta d'Estructura Salarial desenvolupada per l'INE en el 2002 la diferència salarial és superior i s'inclouen més sectors d'activitat.

Salut i gènere

1. Condicions de treball

Sabem que en la relació de condicions de treball i salut hi ha una mirada de gènere específica. Les dones (per les feines que desenvolupem i per com les desenvolupem) estem exposades principalment a riscos relacionats amb l'ergonomia i els psicosocials, els grans oblidats per la cultura predominant de la prevenció.

D'altra banda, també sabem que hi ha riscos específics de gènere, entre els quals destaquem tots aquells que habitualment les polítiques de prevenció no consideren:

- La doble presència o doble jornada laboral.
- L'assetjament sexual.
- Les situacions de discriminació. Actualment, coneixem que la manca de suport social es relaciona amb l'estrès, l'estat de salut general i una major mortalitat. D'altra banda, la inseguretats en el treball es relaciona amb l'estrès.

La cultura i la pràctica predominant de la prevenció no contribueixen a visualitzar les condicions de treball i de salut de les dones, ja que habitualment se centren quasi de forma exclusiva en els riscos de seguretat i els accidents de treball.

El darrer informe d'indicadors de salut laboral a Catalunya (any 2004) ens assenyala, un cop més, que per aconseguir una bona perspectiva de gènere en les polítiques de prevenció, cal observar sobretot els riscos d'ergonomia i d'organització del treball, així com les malalties professionals.

Taula 13. Patologia relacionada amb el treball notificada a Catalunya

	DONES		HOMES		TOTAL nombre
	nombre	%	nombre	%	
Accidents de treball mortals en jornada	11	7,4	138	92,6	149
Accidents de treball no mortals en jornada	36.076	22,9	121.396	77,1	157.472
Accidents de treball mortals <i>in itinere</i>	11	16,7	55	83,3	66
Accidents de treball no mortals <i>in itinere</i>	7.567	43,8	9.708	56,2	17.275
Malalties professionals amb baixa ²	2.850	43,3	3.730	56,7	6.580
Malalties sentinella ³	923	52,1	849	47,9	1.772

Font: Generalitat de Catalunya 2004

² Atenció: diferents estudis calculen que només entre el 3 i el 10% de les malalties professionals són declarades.

³ Malaltia sentinella: malaltia relacionada amb el treball, diagnosticada a partir de la intervenció del sistema públic de salut.

Com veiem en el quadre anterior, les diferències homes/dones en relació amb els accidents de treball són molt elevades, i es perden quan mirem les malalties professionals i les malalties relacionades amb el treball o malalties sentinella.

2. Risc durant l'embaràs i la lactància

El Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales (MTASS) ha elaborat un informe sobre l'aplicació de la Llei d'Igualtat en referència a les dades de la contingència per risc d'embaràs i a la lactància:

Taula 14. Prestacions de risc durant l'embaràs

	Abril - Desembre 2006	Abril - Desembre 2007	Diferencial
Catalunya	528	143	-72,92
Espanya	10122	2653	-73,79

Font: Informe Ley de Igualdad. MTASS. Desembre 2007

Taula 15. Prestacions de risc durant la lactància

	Abril - Desembre 2007
Catalunya	2
Espanya	163*

Font: Informe Ley de Igualdad. MTASS. Diciembre 2007

* Curiosament de les 163 situacions, 147 s'han produït a Màlaga.

Per la contingència de risc durant la lactància no tenim dades que ens permetin una comparació ja que es una nova prestació creada arrel de la Llei d'Igualtat. El que si es dedueix per les xifres es que a Catalunya hi ha hagut 2 casos i ha la resta de l'estat 163 situacions.

No tenim dades ni indicadors que ens expliqui el per que de la reducció de la prestació de risc durant l'embaràs. Es evident que ni s'ha produït una disminució dràstica dels embarassos, ni una millora de les condicions de treball i de les activitats de prevenció a les empreses. Per tant creiem que el problema esta en dificultat de l'acceptació per part de les mútues d'aquestes contingències.

Infraestructures d'atenció social

Una de les raons principals que provoquen que les dones abandonin el mercat laboral o que pateixin doble jornada és la falta d'infraestructures públiques d'atenció social (llars d'infants, centres de dia, residències per a persones grans, etc.).

Taula 16. Persona encarregada de la cura de les persones grans, malaltes o amb discapacitats. Catalunya

Persona encarregada de la cura	Persones grans a la llar*	Persones malaltes a la llar**	Persones amb discapacitat***
Persona principal masculina	7,6%	11,3%	10,0%
Persona principal femenina	48,5%	44,4%	48,8%
Ambdues persones principals	13,4%	19,3%	14,5%
Altres membres de la llar o tots junts	15,3%	14,7%	12,4%
Altres persones	14,2%	8,1%	10,4%
No consta			

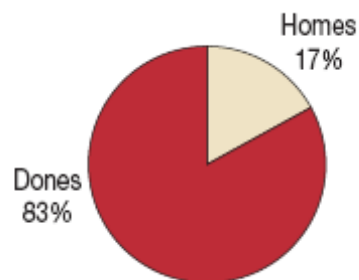
* Persona encarregada de tenir cura de les persones grans a la llar. Catalunya 2006. Població de 16 anys i més que viu en llars amb persones grans dependents

** Persona encarregada de tenir cura de les persones malaltes a la llar. Catalunya 2006. Població de 16 anys i més que viu en llars amb persones malaltes dependents

*** Persona encarregada de tenir cura de persones amb discapacitat. Catalunya 2006. Població de 16 anys i més que viu amb persones amb discapacitat dependents

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població 2006. Institut d'Estadística de Catalunya. Generalitat de Catalunya

Gràfic 2. Persones cuidadores de la gent gran dependent, desagregades per sexe

Font: Llibre blanc de la gent gran amb dependència. Departament d'Acció Social i Ciutadania. Generalitat de Catalunya. Octubre 2002

Taula 17. Persona encarregada dels nens i/o nenes menors de 10 anys. Catalunya. 2006. Població de 16 anys i més que viu en llars amb nens i/o nenes menors de 10 anys

Persona encarregada de la cura	Nens i nenes menors de 10 anys
Pare	1,9%
Mare	50,8%
Pare i mare conjuntament	41,1%
Un altre familiar	3,5%
Altres persones	..
No consta	1,7%
Total	100 %

Font: Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població 2006. Institut d'Estadística de Catalunya. Generalitat de Catalunya

Si bé les dones s'han incorporat al mercat laboral, els homes, a causa de condicionants socials o per les mateixes restriccions legals, no han fet el camí invers en les responsabilitats de cura. Com pot apreciar-se en la taula, encara és molt baix el percentatge d'homes que s'acull a la suspensió del contracte per paternitat a Catalunya.

Taula 18. Permisos de maternitat

Gener - desembre 2007		
Total maternitat	Processos percebuts per mare	Processos percebuts per pare
61.705	60.725	980
100,00	98,41%	1,58%

Font: elaboració pròpia a partir de dades del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales

Segons dades del Ministeri de Treball i Assumptes Socials, quan a la prestació per paternitat, des de l'entrada en vigor de la llei d'igualtat el mes de març fins desembre de 2007, a Catalunya s'han enregistrat 33.252 processos. Durant aquest període, Catalunya ha estat la comunitat autònoma on s'ha concedit un major nombre de prestacions per paternitat.

La mobilitat com a factor de discriminació envers les dones⁴

La manca de transport públic que ens comuniqui amb els centres de treball crea una discriminació important entre les persones que tenen la possibilitat d'utilitzar el cotxe privat i les que no. Hi ha dones que s'han vist obligades a rebutjar ofertes de treball per la impossibilitat de poder-hi arribar.

A més, hem de tenir en compte que els múltiples rols que porten a terme les dones provoquen unes necessitats d'accessibilitat i mobilitat determinades, ja que necessiten compaginar les tasques laborals, les domèstiques i les de cura de les persones.

Si analitzem les diferències de gènere en les pautes i els hàbits de mobilitat laboral, podem veure que la majoria dels homes utilitzen el transport individual mecànic i la majoria de les dones utilitzen el transport col·lectiu o van a peu.

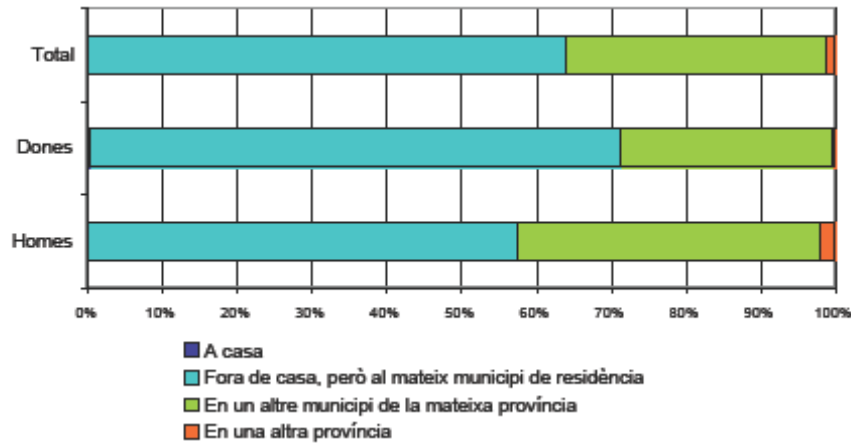
Taula 19. Localització del lloc de treball per sexe

Localització del lloc de treball per gènere (distribució percentual)

Localització del lloc de treball	Gènere		Total
	Homes	Dones	
A casa	0,1%	0,5%	0,3%
Fora de casa, però al mateix municipi de residència	57,5%	70,8%	63,7%
En un altre municipi de la mateixa província	40,5%	28,4%	34,9%
En una altra província	1,9%	0,3%	1,1%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

⁴ Les dades no estan actualitzades perquè aquesta enquesta es fa cada 5 anys i encara no s'han publicat les dades corresponents a 2005.

Gràfic 3. Localització del lloc de treball per sexe

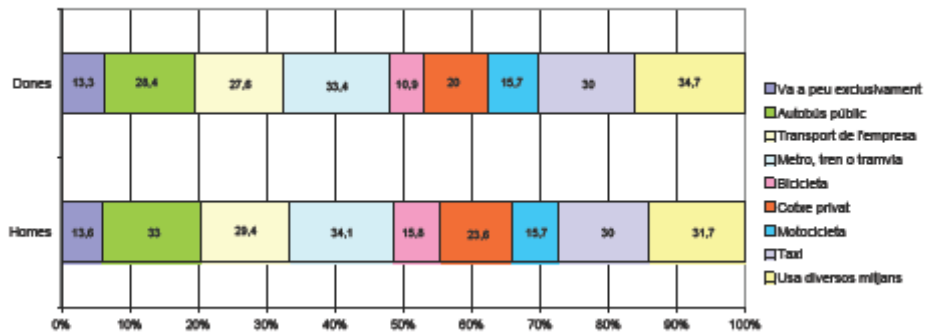

Font: I Enquesta de condicions de treball a Catalunya. Avanç dels resultats de la percepció de treballadors i treballadores. Direcció General de Relacions Laborals. Departament de Treball. Generalitat de Catalunya

Taula 20. Mitjà de transport habitual per anar i tornar de la feina per gènere

		Gènere		Total
		Homes	Dones	
Exclusivament a peu	Sí	11,9%	28,4%	19,3%
	No	87,9%	71,6%	80,6%
	Ns/Nc	0,2%		0,1%
Autobús públic	Sí	6,8%	17,9%	11,8%
	No	93,0%	82,1%	88,1%
	Ns/Nc	0,2%		0,1%
Transport de l'empresa	Sí	7,7%	1,5%	4,9%
	No	92,1%	98,5%	95,0%
	Ns/Nc	0,2%		0,1%
Metro, tren o tramvia	Sí	16,7%	20,6%	18,5%
	No	83,1%	79,4%	81,4%
	Ns/Nc	0,2%		0,1%
Bicicleta	Sí	2,2%	1,0%	1,6%
	No	97,6%	99,0%	98,2%
	Ns/Nc	0,2%	0,0%	0,1%
Cotxe privat	Sí	56,0%	36,5%	47,3%
	No	43,8%	63,5%	52,6%
	Ns/Nc	0,2%		0,1%
Motocicleta	Sí	5,4%	3,2%	4,4%
	No	94,4%	96,8%	95,5%
	Ns/Nc	0,2%		0,1%
Taxi	Sí	0,3%	0,9%	0,5%
	No	99,6%	99,1%	99,4%
	Ns/Nc	0,2%		0,1%

Gràfic 4. Mitjà de transport habitual per anar i tornar de la feina per gènere

Font: I Enquesta de condicions de treball a Catalunya. Avenç dels resultats de la percepció de treballadors i treballadores. Direcció General de Relacions Laborals. Departament de Treball. Generalitat de Catalunya

Hem de tenir en compte que les dones accedeixen menys al vehicle privat que els homes.

Aquestes dades ens indiquen que la manca actual de transport públic que permeti l'accés a determinats polígons industrials i la ubicació geogràfica de determinades empreses provoquen una clara discriminació a les dones en l'accés al treball.

Dones i immigració

Hem de prestar atenció especial al cas de les dones immigrants, cada vegada són més dones les que prenen la decisió d'immigrar per a mantenir la seva família o per a tenir un projecte de futur millor. Les dades que disposem de la memòria del CITE de CCOO de Catalunya de 2007 ens diuen que el 53% de les 20.811 persones ateses pel Centre d'Informació per Treballadors/es Estrangers (CITE) són dones. En el cas de les treballadores immigrants els problemes característics de les treballadores s'accentuen perquè tant el mercat laboral les encasella generalment en determinats nínxols laborals caracteritzats per la precarietat i els baixos salaris (hostal·laria, comerç, neteja, geriàtrics i servei domèstic), com també en l'economia submergida, no només a les treballadores en situació irregular, sinó també aquelles treballadores que tenen un permís de residència per reagrupament familiar, però no tenen autorització de treball a causa de les traves normatives i burocràtiques. És preocupant la situació de les dones treballadores immigrants que estan treballant en el servei domèstic, inscrites en el Règim especial d'ocupades de la llar, que compta amb uns drets laborals clarament inferiors als del Règim General. Segons les dades de la memòria del CITE 2007, també són les dones immigrades qui pateixen l'economia submergida, sobretot en servei domèstic.

Taula 21. Immigració i règims de la Seguretat Social

COMUNITAT AUTÒNOMA	DONES						HOMES					
	TOTAL	RÈGIM DE SEGURETAT SOCIAL					TOTAL	RÈGIM DE SEGURETAT SOCIAL				
		Règim general	RET autònoms	RE agrari	RE emp. llar	RE treballadores del mar RE mineria del carbó		Règim general	RET autònoms	RE agrari	RE emp. llar	RE treballadors del mar RE mineria del carbó
CATALUNYA	164.781	126.803	11.191	1.862	24.886	39	238.232	238.112	30.728	10.445	2.948	448
Barcelona	124.308	95.453	7.766	351	20.729	9	190.944	165.232	20.142	2.990	2.484	96
Girona	16.855	13.582	1.629	146	1.489	9	37.012	29.574	4.905	1.988	294	251
Lleida	9.376	7.452	546	506	872	0	22.426	17.775	2.152	2.467	32	0
Tarragona	14.242	10.316	1.250	859	1.796	21	32.300	25.531	3.529	3.000	138	102

Font: *Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales*

Les dones joves

La temporalitat en l'ocupació segueix essent un dels problemes fonamentals per als i les joves del nostre país. Les diferències existents en temporalitat en contractació per dones i homes joves són del 3,9%. Podem afirmar que la temporalitat i la precarietat en l'ocupació constitueixen una característica transversal al mercat de treball al nostre país.

La precarietat constitueix una característica de l'ocupació directament relacionada amb l'edat. Així les treballadores i treballadors menors de 30 anys constitueixen el grup que en major mesura pateix l'augment de la precarietat laboral.

Tal i com podem veure en el següent quadre tenim una temporalitat global de contractació del 42,3 % en el tram d'edat dels 16 als 29 anys que afecta tant a homes com a dones.

Taula 22. Tipus de contractació de joves de 16 a 29 anys a Catalunya

	Dones	Homes
Indefinits	25,10%	31,00%
Temporals	19,90%	23,80%

Font: Observatorio joven del empleo en España. Consejo de la Juventud de España. Tercer trimestre 2007

Aquesta alta temporalitat és molt evident entre les joves que treballen a les diferents Administracions i Organismes Públics que en general, anomenarem sector públic. De fet, si es compara el percentatge de treballadores joves en el sector públic amb les treballadores d'altres edats podem comprovar el clara desavantatge de les joves, amb uns percentatges que dupliquen els de la resta.

Taula 23. Tipus de contractes en el sector públic de joves de 16 a 29 anys a Catalunya

	Dones	Homes
Indefinits	12,26%	22,79%
Temporals	44,34%	20,61%

Font: Observatorio joven del empleo en España. Consejo de la Juventud de España. Tercer trimestre 2007

I a més aquests percentatges són sistemàticament superiors si es comparen amb els del sector privat, fet que s'inverteix en el cas de les treballadores de la resta d'edats per les quals la temporalitat és superior en el sector privat.

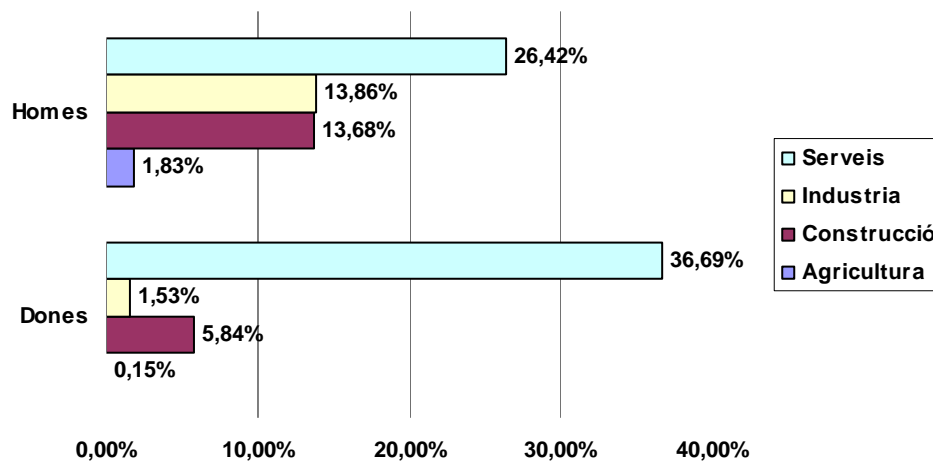
Taula 24. Tipus de contractes en el sector privat de joves de 16 a 29 anys a Catalunya

	Dones	Homes
Indefinites	26,01%	31,64%
Temporals	18,30%	24,05%

Font: Observatorio joven del empleo en España. Consejo de la Juventud de España. Tercer trimestre 2007

Si bé és cert que les persones joves pateixen amb cruïsa la precarietat laboral, són les dones, dins d'aquest col·lectiu, les que pateixen les pitjors condicions, ja que s'insereixen en llocs de treball ja de per si devaluats en el mercat laboral, com ara els de dependents o teleoperadores.

Gràfic 5. Ocupació de joves de 16 a 29 anys. Sectors de la producció. Catalunya

Font: Observatorio joven del empleo en España. Consejo de la Juventud de España. Tercer trimestre 2007

Taula 25. Formació de joves de 20 a 24 anys que almenys han finalitzat la segona etapa de l'educació secundària. Catalunya*

Total	60,3%
Homes	53,0%
Dones	68,0%

*Joves de 20 a 24 anys que han assolit almenys el nivell 3 de la CINE-1997 (segona etapa d'educació secundària)/ població de 20 a 24 anys
 Font: Enquesta de Població Activa. 4t trimestre de 2007

Aquesta taula ens mostra que del jovent que té l'edat d'incorporar-se al mercat laboral després de finalitzar estudis, les noies tenen una taxa de finalització, com a mínim, de la segona etapa d'educació secundària considerablement superior a la dels nois (15 punts).

Taula 26. Coeficient d'atur juvenil sobre població total de 15 a 24 anys. Catalunya

Total	7,8%
Homes	7,8%
Dones	7,7%

Font: Enquesta de Població Activa. 4t trimestre de 2007

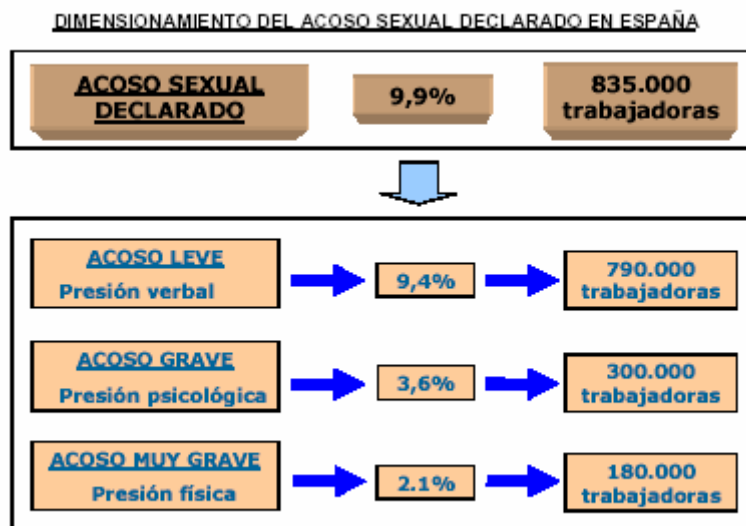
La taxa d'atur juvenil sobre població activa no mostra diferència considerable per raó de sexe, si bé cal assenyalar que és superior a la del homes, però inferior a la de les dones.

Violència contra les dones

1. Assetjament sexual

L'any 2006, l'Institut de la Mujer va realitzar una enquesta per esbrinar fins a quin punt l'assetjament sexual era un problema generalitzat entre les treballadores. Encara que no podem comptar amb dades desagregades per a Catalunya, és important no oblidar que els resultats estatals no han de distar necessàriament de forma excessiva de la realitat catalana i que, amb la nova Llei d'Igualtat, disposem de mecanismes per prevenir i combatre l'assetjament sexual.

Taula 27. Assetjament sexual a Espanya

Font: Institut de la Dona. Inmark Estudios 2006.

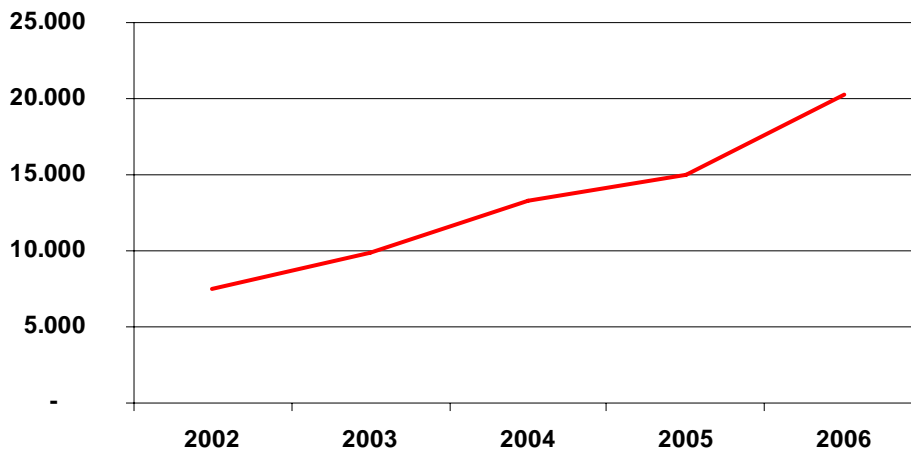
2. Altres violències

Una altra de les formes més freqüents de violència cap a les dones és la que exerceixen les seves pròpies parelles masculines. Com podem observar en la taula, és un problema que té una importància quantitativa destacable. A partir de la Llei de mesures integrals contra la violència cap a les dones, la representació sindical compta amb recursos legals per poder vetllar pels drets laborals i econòmics de les dones que són maltractades. Cal estar atents i atentes a la futura aprovació de la llei de violència catalana.

2.1. Denúncies per situacions de violència contra les dones

És important veure l'evolució evident en l'increment de denúncies, que no vol dir que es produeixin mes casos de violència, sinó que hi ha major conscienciació i confiança en que se les pugui ajudar.

Gràfic 6. Denúncies de violències contra les dones

Font: Institut Català de les Dones. Generalitat de Catalunya

2.2. Dones mortes a Catalunya per violència masclista

Tot i les mesures que han vingut derivades de la *Llei de Medidas de protección contra la violencia de genero* no s'han pogut aturar encara les situacions de violència extrema amb resultats mortals.

Gràfic 7. Dones mortes per violència masclista

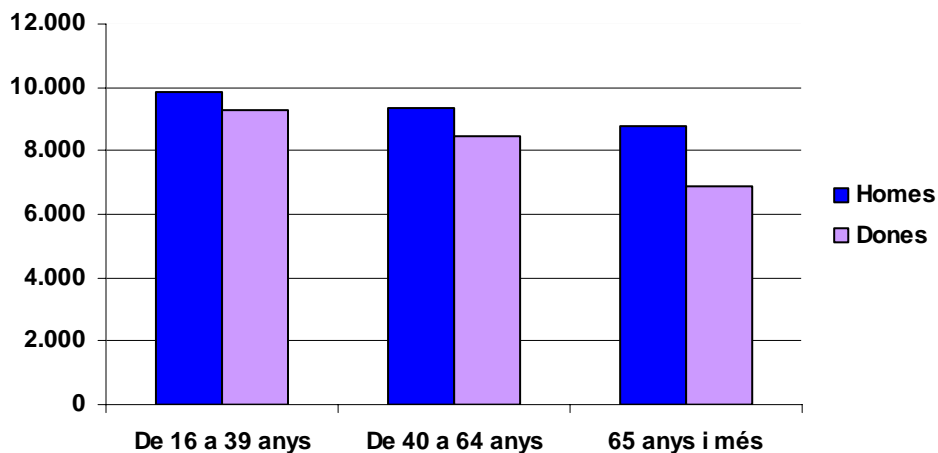

Font: Institut Català de les Dones. Generalitat de Catalunya

Renda de la llar

De mitjana, els ingressos mitjans anuals nets de les dones són inferiors als dels homes. L'any 2005, l'ingrés anual mitjà de les dones era de 8.368 €, un 89,2 % del dels homes que era de 9.376 €.

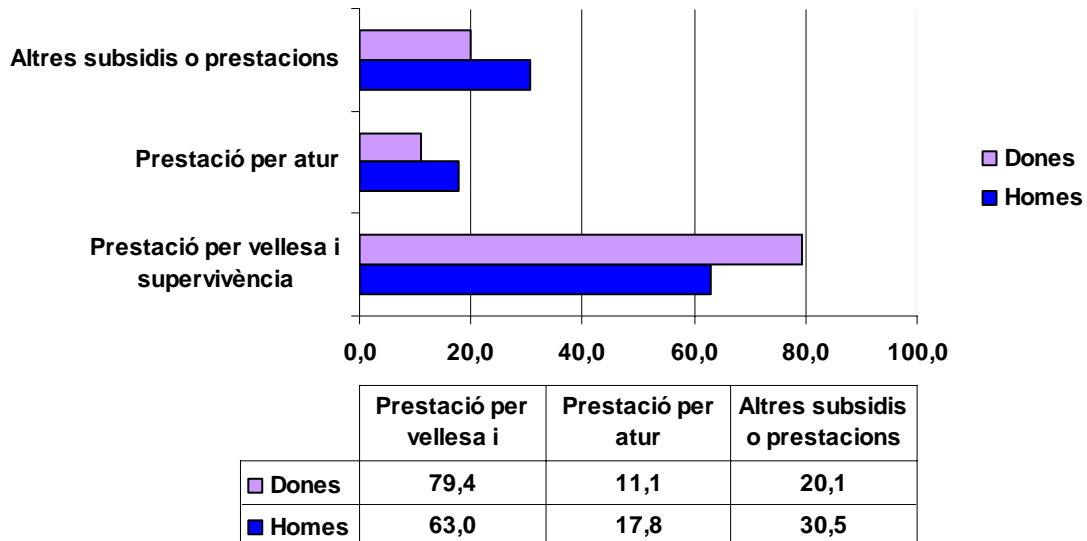
Gràfic 8. Mitjana neta anual per persona i segons el sexe i l'edat de la persona de referència

Font: Estadística de distribució personal de la renda i de risc a la pobresa 2005. Institut d'Estadística de Catalunya. Generalitat de Catalunya

Tot i que a tots els grups d'edat els ingressos mitjans de les dones són inferiors als dels homes, hi ha diferències evidents. En el tram dels més joves els ingressos de les joves són un 94,2% del dels joves. Les dones de més edat perceben una mitjana del 78,1% del que reben els homes de la mateixa franja d'edat.

Taula 28. Llars segons el tipus de prestacions socials que reben segons el sexe i l'edat de la persona de referència.

Font: Estadística de distribució personal de la renda i de risc a la pobresa 2005. Institut d'Estadística de Catalunya. Generalitat de Catalunya

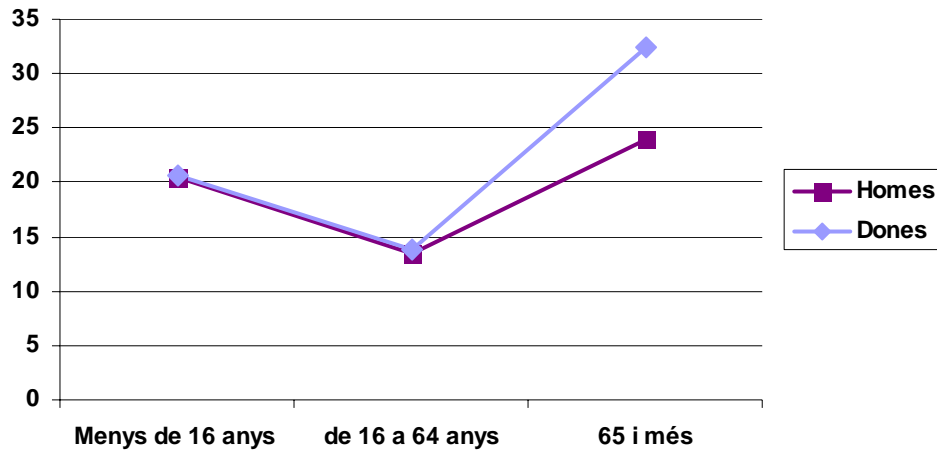
Aquestes diferències s'aprecien també pels diferents components de la renda. Així, si analitzem els ingressos anuals per persona segon la principal font d'ingressos, en el cas de les prestacions socials, veiem que només en la prestació per viduïtat, els ingressos de les dones són superiors als dels homes, ja que hi ha un nombre més elevat de dones vídues que d'homes vidus.

Taula 29. Taxa de risc a la pobresa segons el sexe i l'edat

	Homes	Dones
Menys de 16 anys	20,5	20,7
de 16 a 64 anys	13,4	13,9
65 i més	24	32,4
total	16	18,4

Font: Estadística de distribució personal de la renda i de risc a la pobresa 2005. Institut d'Estadística de Catalunya. Generalitat de Catalunya

Gràfic 9. Evolució del risc a la pobresa segons l'edat i el sexe

Font: Estadística de distribució personal de la renda i de risc a la pobresa 2005. Institut d'Estadística de Catalunya. Generalitat de Catalunya

El sexe i l'edat són variables fonamentals per analitzar la incidència de la pobresa. Si es posa atenció en la variable edat, s'observa que els grups més desfavorits són principalment els majors de 65 anys. Respecte al sexe, es constata un fet ja observat en altres estudis: les dones tenen un risc més elevat de caure en la pobresa que els homes, amb taxes del 18,4 i el 16,0 respectivament.

Per entendre millor la situació desfavorable de les dones cal analitzar conjuntament les variables "sexe" i "edat". En efecte entre els menors de 16 anys la taxa de dones (20,7%) és molt semblant a la dels homes (20,5%). En el següent tram d'edat la taxa de les dones (13,9%) és moderadament superior a la dels homes (13,4%). Finalment, on s'observa la major diferència és en el grup de 65 i més anys, on 1 de cada 3 dones es troba en situació de risc a la pobresa (32,4%), mentre que en la mateixa franja un de cada 4 homes (24%) està en situació de risc. Per tant, es pot concloure que si bé les dones tenen major risc que els homes a patir situacions de pobresa en les diferents edats, la sobreexposició al risc de la pobresa de les dones respecte dels homes es concentra en les majors de 65 anys.

PROPOSTES SINDICALS

- Pal·liar mitjançant la negociació col·lectiva les diferents discriminacions que pateixen les dones en l'àmbit laboral.
- Aplicar i millorar la Llei Orgànica d'Igualtat entre homes i dones, durant el procés de negociació col·lectiva per permetre que les dones tinguin un accés al mercat laboral en igualtat de condicions amb els homes i que els homes tinguin accés a la cura de les seves persones dependents.
- Emplaçar a la Patronal Catalana a negociar i acordar mesures d'igualtat als convenis sectorials i Plans d'igualtat a les empreses de més de 250 treballadors, i mesures d'acció positiva i/o plans d'igualtat per les empreses que no tinguin l'obligatorietat a la què la Llei fa referència.
- És necessària una nova organització del temps de treball que permeti l'harmonització de la vida personal i familiar amb la laboral i, en aquest sentit, desenvolupar i concretar en cada sector i empresa el que estableix la Llei d'igualtat i l'Acord Interprofessional de Catalunya.
- Cal un transport públic que faciliti l'accés als llocs de treball. millorar la xarxa de transport públic és una mesura d'igualtat ja que les dones en depenen en major mesura.
- Proposem crear la figura de la delegada i delegat sindical per la igualtat, i que el Govern Català posi els mitjans suficients per aconseguir-ho, tal com fa subvencionant a les empreses per la contractació de tècniques per a la igualtat.
- Concretar als convenis sectorials i d'empresa l'Acord Interprofessional de Catalunya en el què es fa referència a la no discriminació per raó de gènere, igualtat salarial, formació, promoció, etc.
- Més recursos per la inspecció de treball per poder combatre la discriminació per raó de gènere en les relacions laborals.

Secretaria de la Dona
Comissions Obreres de Catalunya

Març de 2008